

De Bellum Essentia

Evoluimi i Konceptit të Luftës në Marrëdhëniet Ndërkombëtare

Brenton Kotorri

Gusht, 2014.

Përmbajtja:

Kapitulli I : Hyrja.

Kapitulli II: Teoritë shpjeguese të konceptit të luftës.

2.1. Lufta si fenomen midis njerëzve dhe si fenomen midis shteteve.

2.2. Sun Tzu

2.3. Clausewitz.

3. Kapitulli III : Historia e Luftës dhe Lufta në Histori.

3.1. Lufta në Lashtësi, Mesjetë dhe sot.

3.2. Lufta e Peloponezit: Një version i shkurtër, i një historie të gjatë.

3.3. Beteja e Waterloo-së.

3.4. Zbarkimi i aleatëve në Normandi: (Operacioni OVERLORD).

3.5. Operacioni TET në Vietnam.

4. Kapitulli IV : Analizë Krahasimore e konceptit të luftës.

4.1. Sun Tzu: Lufta është si uji.

4.2. Lufta është më shumë sesa një kameleon.

4.3. Prej çfarë përbëhet Triniteti i Clausewitz-it.

4.4. Të dy autorët mbeten njëjloj të rëndësishëm.

5. Kapitulli V : Përfundimet.

Bibliografia

Abstrakt

Ky punim fokusohet tek vëzhgimi i luftës si koncept historik. Lufta është një element boshtor i Marrëdhënieve Ndërkombëtare, dhe një element kyç në rrjedhën e shoqërisë njerëzore të ndarë në shtete. Në analizën shoqërore të luftës, ajo përgjithësisht është konceptuar si vazhdim i një dueli në shkallë më të gjerë. Në aspektin politik të marrëdhënieve ndërkombëtare, lufta është përplasje e qëllimeve dhe/ose interesave të shteteve, e zhvilluar si përplasje fizike konkrete. Kur e analizojmë luftën në dy dimensione, aspekti esencial dhe forma e jashtme, kuptojmë se forma ka ndryshuar vazhdimisht dhe vazhdimisht në varësi të zhvillimit industrial dhe teknologjik të njerëzimit. Ndërkohë esenca/thelbi i saj ka mbetur i njëjtë që prej gjenezës së njerëzimit e deri më sot. Këtë tezë, tezën e aspektit strukturor të thelbit të luftës, (thënë ndryshe, faktin që thelbi i luftës mbetet i ndjetë përtej të gjitha ndryshimeve të jashtme) e kanë mbrojtur më me sukses dy mendimtarë *par excellence*, Sun Tzu dhe Clausewitz. Për ta testuar këtë tezë, në punim parashtrohen katër raste historike të cilat përshkruhen në mënyrë të përmbledhur në funksion të mendimit teorik. Këto raste historike janë përzgjedhur në sajë të epokave të ndryshme dhe për rrjedhojë, stadeve të ndryshme të zhvillimit njerëzor. Në fund të këtij punimi, kuptojmë rëndësinë reale të këtyre dy mendimtarëve jo vetëm për madhështinë teorike të veprave të tyre, por edhe për shkak të vërtetimit të tezës sonë fillestare, se thelbi i luftës mbetet triumfi ndaj kundërshtarit me çdo kusht, dhe se ky variabël nuk ndryshon pavarësisht ndryshimeve teknologjike, industrial, etj.

Kapitulli I : Hyrja.

Përgjatë gjithë historisë së njerëzimit është kuptuar se lufta ka rëndësi kyçe në marrëdhëniet ndërkombëtare. Sot, edhe pse nuk i lejohet një shteti ta përdorë luftën si një mjet për të zgjidhur problemet e veta, (Përveç rasteve të vetëmbrojtjes apo aksioneve kolektive të OKB-së), ajo mbetet një instrument i gjallë në marrëdhëniet mes shteteve dhe një element i rëndësishëm i rendit ndërkombëtar. Kësisoj, lufta mbetet një fenomen shoqëror dhe politik me rëndësi të madhe studimore.

Ky punim synon të vërtetojë se thelbi i luftës mbetet i njëjtë edhe pse luftëbërja dhe mjetet e saj kanë ndryshuar përgjatë historisë. Përtej zhvillimit historik të luftëbërjes, premisat konceptuale të luftës mbeten të njëjta. Lufta përgjithësisht përkufizohet si një gjendje konflikti të armatosur mes dy vendeve, ose midis dy grupeve të ndryshme brenda të njëjtit vend (Concise Oxford English Dictionary eleventh edition).

Sidoqoftë, në shkencat sociale, përkufizimi më i pranuar mbi luftën e përcakton atë si një aktivitet shoqëror i përplasjes së dhunshme midis dy palësh në konflikt. Më specifikisht në disiplinën e marrëdhënieve ndërkombëtare, përkufizimi shkencor më i thjeshtë dhe bazik është ofruar prej Hedley Bull-it kur thotë se: Lufta është një veprimtari e dhunshme e organizuar, e ndërmarrë prej njësisive të caktuara politike, kundër njëra-tjetrës (Bull, 1977: 178.)

. Për të qendruar sa më korrekt brenda të gjitha këtyre përkufizimeve, për hir të qëllimit specifik të këtij punimi, do të propozojmë si premisë përkufizimin e mëposhtëm mbi luftën: *Lufta është një përplasje e dhunshme mes dy entiteteve sikur-shtete.*

Ky përkufizim na ndihmon ta studiojmë luftën të zhveshur nga kontekstet limitues, por si një koncept të përgjithshëm. Gjithashtu, na lehtëson fokusimin vetëm tek përplasjet midis perandorive, mbretërive, principatave, qeverive apo formave të tjera të ngjashme me shtet-kombin, si njësi politike e ditëve tona. Ky fokusim eliminon të gjitha rastet e luftërave

midis individëve, grupeve, shtresave, klasave, racave, apo midis cilado entiteteve të pangjashme me organizimin e mirëfilltë politik që sikurse e thamë sot e quajmë shtet.

Pasi kemi ofruar përkufizimin e përgjithshëm të luftës, për rrjedhojë duhet të analizojmë thelbin dhe formën e luftës në nivelin konceptual. Prandaj, nëse lufta është përplasje e dhunshme mes dy entiteteve sikur-shtete, dhe nëse mbajmë parasysh se cilido qoftë synimi i shtetit në arenën ndërkombëtare, ai mbetet sidoqoftë një synim politik. Pa dashur të kufizohemi tek përcaktimi i famshëm i Clausewitz-it se lufta është vazhdim i politikës ... (Clausewitz, 2010: 41) duhet të kuptojmë gjithsesi se në luftë, të dyja entitetet që përplasen kanë të njëjtin qëllim racional përfundimtar: *Fitoren*. Kështu, po ta çojmë analizën pak më gjatë shohim se thelbi i vërtetë i luftës është arritja e qëllimit politik të shtetit, përmes asgjësimit të shtetit tjetër, ose përmes imponimit të vullnetit të vet mbi tjetrin.

Edhe më qartë, thelbi i luftës, është artikuluar nga Ralph Peters, kur thotë: *Natyra e luftës nuk ndryshon kurrë, ndryshon vetëm manifestimi i saj në sipërfaqe. Joshua dhe Davidi, Hektori dhe Akili do ta njihnin menjëherë betejën që kanë zhvilluar ushtarët dhe Marinsat tanë nëpër rrugicat e Somalisë a Irakut. Uniformat evoluojnë, bronzi zëvendësohet me çelik, shigjetat mund të zëvendësohen me bomba të telekomanduara me lazer, por thelbi është t'i godasësh armiq të e tu deri sa të mbijetuarit të dorëzohen dhe t'i nënshtrohen vullnetit tënd*" (Peters, 2005: 30)

Ky punim do të prezantojë dy prej teoricienëve më të spikatur të luftës, luftëbërjes dhe strategjisë, përkatësisht Sun Tzu dhe Carl Von Clausewitz. Këta teoricienë i përkasin epokave të ndryshme të historisë së njerëzimit. Teoritë përkatëse dhe analizat e rasteve specifike që këta mendimtarë na paraqesin, do të na mundësojnë të kuptojmë si thelbin dhe esencën e brendshme të luftës, ashtu edhe formën e jashtme të luftës, thënë ndryshe luftëbërjen (warfare). Duke pasur këtë kornizë mendimi, do të kemi mundësinë të vëzhgojmë përmbledhtazi disa luftëra tipike të historisë, të cilat jo vetëm që kanë lënë gjurmë në zhvillimin e njerëzimit, por shpesh kanë

shërbyer për të sjellë përmbysje të mëdha shoqërore, politike, apo ekonomike. Duke bërë të mundur shpesh ndryshimin e rrjedhës së historisë.

Do të nisim me Luftën e Peleponezit duke shqyrtuar Betejën e Maratonës për të parë metodat dhe mjetet e luftëbërjes. Do të vazhdojmë me Betejën e Vaterlosë për të kuptuar efektin e armëve të reja në luftëbërje. Më pas do të shqyrtojmë Zbarkimin në Normandi të trupave Aleate gjatë Luftës së Dytë Botërore. Së fundmi Operacioni TET në Vietnam do të na jap mundësinë të vëzhgojmë një luftë të përballjes fizike në epokën Post-Atomike.

Për ta vëzhguar fenomenin e luftës si koncept historik kam zgjedhur qasjen strukturaliste.¹ Qasja strukturaliste e konsideron sistemin si një tërësi të vetme dhe jo si shumësi pjesësh. Ajo gjithashtu implikon se transformimet që ndodhin në sistem nuk udhëheqin drejt daljes nga sistemi, por gjithmonë përforcojnë elementet thelbësore të sistemit dhe ruajnë të pa lëvizura ligjet e këtij sistemi. Kjo metodë përdoret gjerësisht në shkencë, por më së shumti shfaqet në matematikë dhe logjikë (Teori grupi, algjebër e përgjithshme); Fizikë dhe biologji (Modelet strukturore të rastësisë, homeostaza); Psikologji (Ligjet Gestalt, struktura e inteligjencës); Linguistikë (Sinkronika, gramatikë përgjithësuese); Shkenca Sociale (Strukturalizëm analitik, global dhe antropologjik); Dhe filozofi (dialektikë, epistemologji.)

Metodologjia që kam zgjedhur të përdor gjatë punimit, është analiza e burimeve dytësore, duke qenë se fokusi i temës është tashmë i trajtuar gjerësisht dhe thellësisht prej shumë studiuesve të aftë të marrëdhënieve ndërkombëtare. Kjo metodë do të na ndihmojë gjithashtu në analizën e pasvëzhgimit, për të vërtetuar se sa rëndësi ka krahasimi i rasteve historike nën optikën e teorive mbi luftën. Kjo metodë gjithashtu na mundëson të kuptojmë se si lufta ndahet në këto dy dimensione, pra thelb dhe formë. Na lejon të kuptojmë sesi thelbi, si variabël i pavarur, nuk ndryshon me gjithë ndryshimin e variabëlve të tjerë që përbëjnë dhe përcaktojnë formën.

¹ <http://eric.ed.gov/?id=ED059072> Parë për herë të fundit 18/06/2014.

Kapitulli II: Teoritë shpjeguese të konceptit të luftës.

2.1. Lufta si fenomen midis njerëzve dhe si fenomen midis shteteve.

Përgjigja më e famshme dhe më me peshë ndaj pyetjes: Pse ndodh lufta?, është dhënë prej Thomas Hobbes-it. Ai argumenton se përpara se të lindnin qeveritë, njerëzit në Gjendjen Natyrore dominoheshin prej ndjenjave egoiste duke pasur parasysh se jeta ishte vetjake, e varfër, e ndyrë, e shëmtuar dhe shumë e shkurtër.

Kështu, për Hobbes-in, Gjendja e Natyrës është lufta për mbijetesë e të gjithëve kundër të gjithëve. Mbi këtë premisë, ai besonte se bashkëpunimi dhe bashkëjetesa ishte e pamundur në kushtet e mungesës së një autoriteti qendror. Vëzhguesit dhe studiuesit apo edhe aktorët njerëzorë të marrëdhënieve ndërkombëtare, (fillimisht marrëdhëniet midis tribuve/fiseve, më pas marrëdhëniet midis qytet-shteteve, më pas marrëdhëniet midis popujve, më pas marrëdhëniet midis perandorive, më pas marrëdhëniet ndërmjet shteteve-kombe), si ata para edhe ata pas përkufizimit që i bëri Hobbes-i Gjendjes Natyrore, të cilët e besojnë këtë premisë imagjinare, e kanë përkthyer ose aplikuar Gjendjen Natyrore midis njerëzve me një gjendje natyrore tashmë midis shteteve (fiseve, popujve, qeverive, etj). Mund të përmendim më të spikaturit si:

- Thucydides, një historian i Greqisë së lashtë i cili shkroi *Historia e Luftës së Peleponezit* dhe që shpesh citohet si intelektual i qellimit që parashikoi realpolitikën.

- Sun Tzu, një strateg ushtarak i Kinës së lashtë i cili shkroi *Arti i Luftës*.

- Niccolò Machiavelli, një filozof politik fiorentin, i cili shkroi *Il Principe* (Princi-n) ku thoshte se qëllimi i vetëm i një princi (politikani) ishte që të

maksimizonte pushtetin e vet, pa mbajtur fare parasysh norma fetare apo etike.

- Cardinal Richelieu, një shtetar dhe klerik francez i cili i shkatërroi fraksionalizmat e brendshme dhe e udhëhoqi francën drejt një pozite dominuese në politikën e saj të jashtme, pozitë që zgjati disa shekuj.

- Frederick Barbarossa, monarku prusian i cili e transformoi Prusinë në një superfuqi europiane përmes luftëbërjes dhe diplomacisë.

- Charles Maurice de Talleyrand-Périgord, diplomat francez i cili në prapaskenë e udhëhoqi francën dhe Europën përmes një sërë sistemesh politike.

- Princi Klemens Wenzel von Metternich, shtetar austriak i cili e kundërshtonte revolucionin politik.

- Carl von Clausewitz, teoricien dhe general ushtarak Prusian i shekujve 18-19 i cili shkroi *Mbi Luftën (Vom Kriege)*.

- Otto von Bismarck, shtetar prusian i cili gdhendi konceptin Balancë e Fuqisë. Balancë e fuqisë do të thotë të zhvillosh diplomacy dhe realpolitikë duke shmangur garën e ametimeve.

- Vëzhgimi dhe mendimi realist përfshin edhe figura si Hans Morgenthau, apo Henry Kissinger, të cilët kishin qëndrime të kundërta mbi luftën në Vietnam, gjeneralin dhe presidentin francez Charles de Gaulle, si dhe liderin sovjetik Joseph Stalin.

Për Realizmin, sistemi ndërkombëtar karakterizohet nga anarkia, ose ahtu siç thoshte Hobbes-i, mungesa e një autoriteti qendror. Shtetet janë sovranë dhe për rrjedhojë autonome prej njëri-tjetrit. Në një sistem të tillë anarkik, fuqia e shtetit është variabli kryesor dhe në fakt i vetmi me interes. Kjo pasi vetëm përmes fuqisë shtetet do të mund ta mbronin veten dhe të arrinin të mbijetonin. Realizmi njih një shumëllojshmëri fuqish si përshebull: ushtarake, ekonomike, diplomatike etj. Por përgjithësisht

përcakton fuqinë imponuese të shtetit si përcaktuese në politikën ndërkombëtare.

Ky vështrim i botës implikon sikurse thotë Mearsheimer (Mearsheimer, 1994:5). katër pohime: Së pari, realistët pretendojnë se mbijetesa është qëllimi kryesor i çdo shteti. Kjo do të thotë se pushtimi nga një shtet tjetër është e keqja më e madhe me të cilën cilido shtet përballet dhe për rrjedhojë, çdo shtet duhet të maksimizojë fuqinë e vet për të parshikuar çdo rast rreziku. Së dyti, realistët i konsiderojnë shtetet si aktorë racionale. Kjo do të thotë se bazuar tek nevoja jetike për të mbijetuar shtetet do të sigurojnë mjetet dhe mënyrat më të mira të mundshme. Së treti, realistët hamendësojnë se të gjitha shtetet kanë njëfarë kapaciteti luftarak, dhe asnjë shtet nuk mund t'i dijë saktësisht qëllimet e fqinjëve të vet. Me fjalë të tjera bota është e rrezikshme dhe e pasigurtë. Së katërti, në një mjedis të këtillë, janë Fuqitë e Mëdha, (shtetet me aftësitë më të mira ekonomike dhe mbi të gjitha ushtarake) ato që janë vendimtare.

Për ta ilustruar me konkretisht dhe specifikisht shkollën realiste të vëzhgimit në Marrëdhëniet Ndërkombëtare, po sjellim tre prej autorëve jo vetëm të rëndësishëm, por që njëkohësisht janë ndalur edhe më shumë tëk koncepti i luftës. Koncept që përbën edhe pikën e vëmendjes së këtij punimi. Së pari do të shohim shkurtimisht boshtin kryesor të mendimit të Sun Tzu dhe Carl von Clausewitz.

2.2. Sun Tzu

Sun Tzu ishte një strateg dhe gjeneralushtarak kinez i cili shkroi The Art of War (Arti i Luftës) rreth 2 500 vite më parë. Premisat kryesore të këtij libri vlejné për luftërat e çdo kohe. Bukuria e strategjisë që mëson Sun Tzu-ja të ndihmojnë të transformosh konflikte tepër të dizfavorshme. Shumë shpesh, mësimet e Sun Tzu-së aplikohen jashtë sudimeve ushtarake, si përshembull në fushata politike, në në sport dhe sidomos në biznes.

Për sa i takon pikërisht strategjisë, Sun Tzu e nis me “planifikimin” si koncept i cili bazohet mbi vëzhgimin krahasues të strukturave konkurente.

Kështu, përgjatë gjithë veprës, ndërvarësia midis faktorëve kontekstualë të luftës merr të njëjtën rëndësi sa edhe vetë faktorët. Arti i Luftës përshkohet nga një frymë konceptuale sferike, ku asgjë nuk duhet lënë jashtë analizës. Marrëdhënien midis thelbit të luftës dhe formës së zhvillimit të saj, Sun Tzu e paraqet përmes 5 elementeve kryesore të veprës.

- Etika morale (Tao)
- Klima ose koha (Tien)
- Terreni (Di)
- Lidërshipi dhe komanda (Jiang)
- Metoda (Fa)

Tao, që përkthehet si "filozofia" ose "fryma", Është faktori kyç i parimeve të Sun Tzu-së. Klima, nënkupton ndryshimet e mundshme të motit dhe stinëve. Edhe pse në luftë klima është një prej faktorëve më të pakontrollueshëm, një lider ose general i mirë duhet të dijë se si ta përdorë këtë faktor sa më saktë në avantazhin e vet. Ai duhet të zgjedhë kohën më oportune për të luftuar, duke e përdorur motin e keq në një mënyrë të atillë që të jetë sa më e dëmshme për armikun. Terreni është vendndodhja ose fushëbetetja ku zhvillohen operacionet ushtarake. Mirëpo shpesh edhe ky element mund të jetë i pakontrollueshëm, për Sun Tzu-në përgjegjësia bie sërish mbi liderin. Është lideri ai që duhet ta kthejë terrenin e luftës në një avantazh të dukshëm për trupat e veta. Kur flet për lidërshp osë udhëheqje, Sun Tzu-ja nënkupton aftësitë intelektuale dhe praktike që duhet të zotërojë një general. Kjo sepse ai është mishërim i vlerave si kurajoja, dija, dashamirësia she sinqeriteti ndaj trupave të veta si dhe disiplina e korrektesa.

Një lider kurajoz fiton duke i shfrytëzuar pa asnjë hezitim mundësitë që i dalin përpara. Një lider i mençur ka aftësinë për ta kuptuar kur një situatë ndryshon në favour ose disfavour të tij. Nëse është dashamirës, ai ka aftësinë për t'i kuptuar të vetët, dhe për tu bërë empatik ndaj tyre duke vlerësuar kështu dedikimin dhe mundin e tyre. Kur ai shfaq sinqeritet, trupat e veta janë të bandura se do të shpërblehen me drejtësi të lartë. Nëse është korrekt

ai u mëson disiplinën burrave të vet dhe në çdo situatë e ka luksin që të përcaktojë dhe krijojë njësitë e veta organizative. Metoda është elementi që shoqëron gjithçka. I përket çdo oranzate, çdo sistemi, procedure apo strukturimi. Metoda që përdoret në luftë duhet të jetë efektive dhe efikase duke ruajtur koherencën me qëllimin përfundimtar të luftës, dhe duke i qendruar besnike filozofisë ose frymës së saj.

Arti i Luftës është një kombinim i filozofisë së thelluar me përshkrimet e detajuara të taktikave fituese në luftë. Vetë vepra nis me premisën se “Lufta është një çështje me rëndësi jetike për shtetin; hapësira e jetës dhe vdekjes; rruga drejt mbijetesës ose shkatërrimit. Prandaj studimi i saj është i domosdoshëm dhe nuk duhet të neglizhohet”. (Sun Zu, 2010:5). Më tej Sun Tzu-ja shpjegon mënyrat e shpërqendrimit të kundërshtarit dhe bazën e të gjithë luftëbërjes. Për të fituar dhe triumfuar, duhet të hiqesh s ii paaftë ndërkohë që je i aftë, të hiqesh si inaktiv edhe pse je duke vepruar. Nëse je pranë armikut, bëje të mendojë se nuk je fare aty afër. Nëse je larg tij, jepi shkas të mendojë se je shumë afër. Sun Tzu-ja ishte themeluesi i “Qasjes jo të drejtëpërdrejte” si metodë për të fituar luftën. Ai thoshte se kushdo që ia del të kontrollojë si qasjen direkte edhe atë indirekte, do të mund të mbizotërojë në çfarëdo situatë. Sipas Sun Tzu-së, triumfi në cilindo konflikt apo garë vjen si pasojë e një loje të mirë me mundësitë apo probabilitetet.

Sun Tzu-ja na instruktton se për të qenë të sukseshëm, duhen zhvilluar të gjitha aftësitë e kontrollit mbi aspektet e luftës që nuk janë në dorën tonë, dhe duhet t'i kthejmë ato në avantazhin tonë. Sikurse thotë ai: “Ashtu si uji që e eviton të tatëpjetën dhe rrjedh drejt fushave të ulëta, ashtu edhe ushtria duhet ta shmangë forcën dhe të sulmojë dobësinë” (Sun Tzu, 2010:18). Nga ate gjitha këshillat që Sun Tzu ofron në traktatin e tij, dhe nga të gjitha aksiomat që parashtron, mund të kuptojmë se sa i dukshëm është që në fillimet e historisë pikërisht thelbi i luftës.

2.3. Clausewitz.

Kryevepra e Clausewitz-it, *Vom Kriege* (Mbi luftën) është pa dyshim punimi më i rëndësishëm i shkruar ndonjëherë mbi luftën dhe luftëbërjen. Megjithëse *Mbi Luftën* është publikuar më 1832-shin, ajo mbetet një vepër ku referohen me mijëra vepra të tjera të studiuesve socialë, por mbi të gjitha, të studiuesve ushtarakë. Sidoqoftë, këtë vepër më shumë e citojnë sesa e lexojnë dhe kuptojnë (Bassford, 1996:22). Sidoqoftë, këtu, ne nuk do të marrim përsipër të analizojmë këtë *Magnus Opera* por thjesht të bëjmë një përmbledhje të veprës, pasi këtu ndalet edhe fokusi i këtij punimi.

Vegetius, një shkrimtar romak i shekullit 4 P.K, thotë: "Të përgatitet për luftë ai që dëshiron paqe." Carl von Clausewitz e theksoi më shumë këtë pikë: "Fakti që masakrat janë një spektakël i tmerrshëm, duhet të na bëjë ne ta marrim më seriozisht luftën, por nuk duhet të jetë një justifikim që ne gradualisht të mprehim shpatat tona në emër të njerëzimit. Herët a vonë, dikush do të vijë me një shpatë të mprehtë dhe do të na presë krahët."

Clausewitz-i (1780-1831) studioi më shumë se gjithçka luftën totale (Regier, 2009:32). Edhe pse ai nuk dinte gjë për tanke, forca ajrore apo komunikime satelitore, betejat që kishte dëshmuar ia kishin treguar se si luftërat vrisnin, shkatërronin dhe tmerronin popujt. Në studimet e luftës, ekspertiza ka rëndësi të madhe; dhe ai ishte ekspert ocular i çështjes. Në moshën 12 vjeçare, Clausewitz bashkë me dy vëllezërit u rreshtuan si kadetë në ushtrinë e Prusisë. (Me kalimin e kohës, të tre ata u bënë gjeneralë.) Ai luftoi për Prusinë kundër Napoleonit në Jena, u kap, u dërgua në Paris, u shkëmbye dhe u rikthye në detyrë. Kur Prusia u detyrua të bashkohej me Napoleonin për fushatën e tij shkatërrimtare të vitit 1812, Clausewitz dha dorëheqjen dhe luftoi për carin. Në vitin 1815, i bashkuar sërish me ushtrinë prusiane, ai luftoi në Ligny. Në vitin 1818 ai drejtoi Akademinë Ushtarake në Berlin, vend të cilit i përkushtoi 15 vitet e fundit të jetës së tij. Vepra e tij më e madhe, *Mbi Luftën* (tre volume të *Vom Kriege* u botuan, nga viti 1832 në 1843), mbeti e pambaruar prej vdekjes së tij.

Mbi Luftën është vepër e dobishme për këdo që do që të dijë se si mendon një gjeneral dhe për këdo që mendon se arti i luftës aplikohet në një zyrë, një kompani, kolegji ose skuadër. Vetë Clausewitz e krahasoi luftën me tregtinë dhe aleancat me "një marrëveshje biznesi". Me luftërat e tejzgjatura në Irak dhe Afganistan, specialistët e marrëdhënieve ndërkombëtare kanë zbuluar se *Mbi Luftën* është një gur themeli për sa i takon debateve rreth taktikave, strategjive, qëllimeve të luftës dhe përcaktimit të "fitores". Counterinsurgency Field Manual, një vepër e David H. Petraeus dhe James F. Amos, libri që përcaktoi ndryshimet e strategjisë së ShBA-së në Irak, citon vetëm Clausewitz-in kur thotë se: "Akti i parë, më suprem dhe më i gjerë që mund të duhet të vendosë një burrë shteti dhe një komandant... është, të përcaktojë llojin e luftës që ata janë duke filluar; pa e ngatërruar e pa u përpjekur që ta kthejnë në diçka që është e panjohur në natyrën e saj.

Kjo është e para dhe më gjithëpërfshirësja e të gjitha pyetjeve strategjike." "I parë, suprem": Ky është Clausewitz. "Veprat më të mëdha në historinë e luftës nuk mund të parashtrohen në libra" shkroi ai, duke e vendosur luftën në të njëjtin realizëm të ashpër siç vendosi Makiaveli shtetbërjen. Në veprën: Clausewitz's Puzzle: The political theory of war (Oxford University Press, 2007), Andreas Herberg-Rothe, një profesor në Humboldt University në Berlin, argumenton se ajo që e bën të vlefshëm leximin e Clausewitz është analiza e tij e thellë e fushatave të Napoleonit: tendenca e tyre drejt dhunës së pakontrolluar, rëndësia vitale e lidërshiptit, roli i fatit në luftë, roli i politikës dhe i fatkeqësive të një pushtimi si fushata e Rusisë në vitin 1812. Clausewitz-i vetë, studioi luftërat e Frederikut të Madh dhe të Gustavus Adolphus-it ashtu si dhe ato të Napoleonit. Gjenerali Helmuth von Moltke, heroi i fitoreve gjermane në vitet 1864, 1866 dhe 1871, përmend *Mbi Luftën* si një nga tre librat e tij udhëzues (dy librat e tjerë ishin Homeri dhe Bibla). Ato janë studiuar në West Point dhe Sandhurst. Clausewitz e vlerësonte historinë, jepte leksione historie dhe shkroi për të si diçka vitale që i jepte kuptim botës, por kurrë nuk mendoi se historia është mjaftueshëm. Për të studiuar luftën sipas mënyrës së Clausewitz-it, duhet shkruar në luftë

Clausewitz-i ishte një gjeneral, por e shpenzoi pjesën më të madhe të karrierës së tij si një mësues. Ai ishte lektor për një princ, mësues për kadetë, drejtor i një akademie ushtarake dhe një historian i talentuar ushtarak. Ai donte të shkruante një libër luftime të një rendi shumë më të lartë se sa maksimumet dhe manualet ekzistues të kohës, një libër do të kombinonte eksperiencë, shembujt historikë dhe analiza të sakta dhe të qarta. Si një akademik i kujdesshëm, Clausewitz-i rishikoi draftet të librave të tij disa herë. Ai ishte duke rishikuar *Mbi Luftën* kur vdiq nga kolera.

Ai shihet si profeti i blitzkrieg-ut dhe i luftës totale. Clausewitz-i ishte më i shqetësuar për të mbrojtur fragmentimin e Prusisë sesa pushtimin nga fqinjët e fuqishëm si Franca, Austria dhe Rusia. Në balancën e fuqisë së kohës së tij, ai e kuptoi se Prusia ishte një nga kombet më pak të fuqishme. Edhe pse në një vend të vogël, lufta është një subjekt i tmerrshëm. Ai kishte një mënyrë më pozitive të të menduarit dhe arriti të jetë i suksesshëm aq shumë sa që dijetari francez, Raymond Aron, e pagëzoi me emrin "filozofi i luftës". Mbi Luftën u bë libri i luftës në Gjermaninë e bashkuar dhe u përfshi në të gjitha anët e debatit ushtarak. Arriti dinjitetin më të lartë. Aron vëzhgoi se "Mund të gjesh çfarë të duash në Traktat: Gjithë ajo që të duhet është një selektim citimesh, të mbështetura nga paragjykime personale"². Në vitin 1943, bombarduesit e Aleatëve hodhën fletushka mbi Gjermani ku shkruhej se Hitleri duhet të kishte lexuar Clausewitz-un me më shumë vëmendje. Hitleri u përgjigj në vitin 1944, në një parathënie të Vom Kriege, duke akuzuar të tjerët për keqkuptimin ndaj tij. Hitleri tha: "Bah. Clausewitz-i shkroi se edhe pas një humbjeje heroike, rindërtimi është gjithmonë i mundur. Vetëm frikacakët dorëzohen." Clausewitz në fakt, paralajmëroi: "Fuqia e karakterit mund të degjenerojë në kokëfortësi... një e metë e temperamentit." Fletushkat kishin të drejtë. Hitleri duhet ta kishte lexuar me më shumë vëmendje Clausewitz-in. Duke theksuar se gjenialiteti "është mbi të gjithë rregullat", Clausewitz i apelon sqimës së kujtdo lexuesi. Si të gjithë mendimtarët e mendimeve të thella, ai e përçmonte rutinën: Ai donte të të mësonte se si të

² <http://chronicle.com/article/The-Essence-of-War-Clausewitz/47498/> parë për herë të fundit më 7 korrik 2014.

mendoje. Mbi Luftën, tërheq mendimet e mendimtarëve të tjerë. Studiuesit kanë krahasuar veprën e Clausewitz me veprat e Hegel, Kant dhe Max Weber.

Mbi Luftën është i pasur në slogane të gjalla dhe të paharrueshme. Për shembull: "Karakteri i betejës, ashtu si emri i saj, është masakra"; "E vërteta në vetvete nuk është e mjaftueshme për t'i vënë njerëzit në veprim." Apo "Agresori është gjithmonë paqe-dashësi." Konceptet dhe frazat e *Mbi Luftën* nuk duhet lihen jashtë vëmendjes. Ende sot kanë vlerë elementet e trinitetit të Clausewitz-it - dhuna fillestare, urrejtja dhe armiqësia. Ende sot ne mund të kuptojmë se Mbi luftën, nuk është më ekskluzivitet vetëm i oficerëve dhe veteranëve ushtarakë. Kjo vepër tërheq historian, filozofë, politologë, e madje edhe ekonomistë e biznesmenë. Thënia qendrore e Clausewitz-it, "Lufta është vazhdimi i politikës me mjete të tjera", mbetet shtylla qendrore në debatet për vetë rëndësinë e kësaj vepre. Sidoqoftë Clausewitz-i shkruan se "Çdo epokë ka llojin e vet të luftës, limitet e veta, dhe konceptimet e veta. Prandaj çdo kohe i duhet teoria e vet mbi luftën". Kjo duket se e shpëton Clausewitz-in si parashikues të kohërave transformuese që do të vinin më pas.

Kapitulli III : Historia e Luftës dhe Lufta në Histori

3.1. Lufta në Lashtësi, Mesjetë dhe sot.³

Shumica e historisë së lashtësisë është në fakt vetë historia e luftës dhe ushtrive: Pushtimet e ushtrive, lëvizjet dhe strategjitë e tyre si dhe përmirësimet në teknologji. Kjo lloj congruence bëhet edhe më e qartë po të mbajmë parasysh se mretëritë dhe perandoritë, të cilat ishin edhe entitetet e vetme sikur-shtete në lashtësi, mund të mbaheshin në këmbë vetëm përmes forcës ushtarake.

Në lashtësi, Egjipti nisi të rritej si një fuqi e madhe, por që më pas ra nën pushtimet e Libianëve, Nubianëve, Asirëve, Përsëve, Grekëve, Romakëve, Bizantëve dhe Arabëve. Lufta më e hershme në Indi, për të cilën janë mbajtur kronika, është lufta e Dhjetë Mbretërve. Aleksandri i Madh gjatë një fushate luftërash që zgjati 10 vjet, arriti të pushtonte një hapësirë gjeografike që shtrihej nga Ballkani Lindor e deri në Veri-Perëndim të Indisëku edhe mposhti mbretin Porus.

Në Kinën e lashtë, pas shkëlqimit dhe rënies së dinastive Shang dhe Zhou erdhi një periudhë e gjatë lufte të vazhdueshme mes shtetesh të vogla. Gjatë kësaj kohe edhe Sun Tzu shkroi veprat e tij mbi luftëbërjen si dhe diplomacinë, mirëpo të tjerë mendimtarë të kësaj kohe, ndihmuan në ndërtimin për herë të parë të mjeteve të reja luftarake si Shkalla e Reve (Cloud Ladder), që shërbente për të ngjitur muret e larta të qyteteve ose kështjellave dhe që u përdor deri në fundin e Mesjetës.

Perandoria Perse u themelua nga Sirusi i Madh pasi pushtoi Perandorinë Mediane, Babilonië , Lidian dhe Azinë e Vogël. Pasuesi i tij Cambyses-i pushtoi më pas Perandorinë Egjiptase një pjesë të madhe të Azisë Qendrore, pjesë të mëdha të Greqisë dhe Indisë, si dhe Libinë e gjithë kjo

³ Të gjitha të dhënat historike të kësaj pjese janë të bazuara tek vepra e John Keegan, A history of Warfare PDF version. Shpesh janë bërë përkthime besnike të fjalive për të ruajtur saktësinë e transmetimit.

perandori ra më pas në duart e Aleksandrit të Madh, pasi ai mposhti Dariusin III.

Në Greqi lulëzuan disa qytet-shtete, duke përfshirë këtu Athinën dhe Spartën. Grekët penguan me sukses dy pushtime nga persianët, së pari në betejën e Maratonës, ku persët udhëhiqeshin nga Dariusi i Madh, dhe më pas në betejën e Salamineve. Një betejë që u zhvillua në pjesën më të madhe në det ku grekët nën drejtimin e Themistokliut u përballën me flotën e Kserksit. Më pas për grekët erdhi Lufta e Peleponezit e cila çoi edhe në shkatërrimin e Spartës.

Ndërkohë Roma po grumbullonte fuqi pas një beteje të fituar ndaj Etruskëve. Gjatë kohës që pasoi, romakët mposhtën në Luftërat Punike fuqinë fqinje të Kartagjenës. Lufta e Parë Punike u përqendrua tek luftëbërja detare. Lufta e Dytë Punike nisi me pushtimin e Italisë nga Hanibali i cili i rrethi romakët nga Alpet dhe e mbylli fitoren në betejën e Cannae-së. Ai sidoqoftë u detyrua të kthehej në Kartagjenë ku humbi betejëne Zamas kundër Scipio-s, komandantit romak i cili i dha fund Kartagjenës si fuqi ushtarake në Luftën e Tretë Punike. Pasi mundën Kartagjenën u shndërruan në fuqinë dominuese të Mesdheut duke arritur suksese në Greqi, në Lindjen e Mesme, në Francë dhe ndaj disa fiseve gjermanike. Roma mundi të qendronte si fuqia ushtarake predominuese edhe në sajë të trainimit të egër ushtarak, të superioritetit strategjik, taktik dhe teknik, organizimit si dhe aftësisë së popullit për të përballuar humbjet njerëzore në beteja.

Pas përdorimit të karrocave në luftë, u shpikën armët e zjarrit ose armët me barut. Kjo teknologji e re u përdor për herë të parë në Kinë për llogari të dinastisë Song, por shumë shpejt u përhap në Perandorinë Osmane, Perse, Indiane, në Afrikë, etj. Përdorimi i armëve të zjarrit dhe fuzhnjave me tripod, e zvogëloi si dobinë, ashtu edhe prestigjin e mburojave të çelikëta që përdornin kalorësit e dikurshëm të shpatave dhe luftës së drejtëpërdrejte.

Periudha kohore nga 1648-a, Paqja e Vestfalisë e deri më 1789-ën tek Revolucioni Francez, njihet ndryshe edhe si *Kabinettskriege* (Lufta mes Princërve). Kjo pasi lufta nisi të zhvillohej vetëm prej princërve dhe monarkëve

të shteteve të ndryshme mbretërore apo perandorake. Thënë ndryshe, vetëm princërit e kishin të drejtën për të deklaruar luftë. Kjo lloj luftime ishte pa dyshim e kufizuar në mjete (për shkak të nderit kalorsiak) dhe gjithashtu në qëllime (qëllime kryesisht politike, por shpesh edhe ruajtje prestigji). Këto luftëra përfshinin kryesisht mercenarë dhe bazoheshin tek aleancat e ndryshueshme. Përgjatë shekujve të 18-të dhe 19-të, mjetet dhe shërbimet ushtarake kaluan në disa zhvillime me peshë. Tendencat shkoi drejt një artilerie tokësore të lëvizshme, si dhe përdorimi më elastic i këmbësorisë. Këmbësoria tashmë do të përdorte pushkë personale dhe jo më bajoneta të përplasjes trup më trup. Kjo i dha fund edhe përdorimit të Mosketave, për të cilën duhej një ushtar asistent në mbushje. Tashmë kalorësia ishte e përzierë me këmbësorinë për sa i takon përdorimit të armëve.

Kjo epokë i hapi rrugën edhe fillesave të para të industrisë së luftës. Duke qenë se armët e vogla dhe personale u bënë gjithnjë e më të lehta në përdorim, shtetet filluan të mos mbështëteshin më vetëm tek ushtarët profesionistë, por hapën metodën e regjistrimeve dhe rekrutimeve qytetare. Tashmë avancimet teknologjike morën një rëndësi të veçantë. Regjistrimi i qytetarëve të thjeshtë në rradhët e ushtrive, nxiti prodhimin në masë të armëve të zjarrit dhe paisjeve të tjera luftarake. Kjo metodë rekrutimi u përdor pa limite nga Napoleon Bonaparte gjatë Luftërave Napoleoniane. Shtimi i numrit të personelit ushtarak dhe ushtarëve në përgjithësi nxiti edhe idenë strategjike të luftës totale. Thënë ndryshe, shkatërrimin e kundërshtarit deri në masën kur ai e ka të pamundur të përgjigjet ushtarakisht.

Në kohën moderne, mjetet e luftës filluan të ndërtoheshin sipas filozofisë: Fitorja është më e rëndësishme sesa mënyra e luftimit. Kështu, përshembull, koncepti i Luftës Totale është ekstremiteti i këtij trendi të ri. Ushtritë moderne kanë shvilluar teknologji aq të avancuara saqë kanë sfiduar edhe vetë shkencën dhe cilëndo fushë tjetër të dijes.

Duhet theksuar sidoqoftë se ushtritë moderne përfitojnë nga zhvillimi i këtyre teknologjive përmes financimit nga taksapaguesit qytetarë. Jo më si dikur, prej mbretërve në mënyrë të drejtëpërdrejtë. Për sa i takon Luftës Totale, duhet thënë se ky koncept nuk është ekskluziviteti i epokës post-

atomike, por e hasim që tek format e para të genocidit si përshembull tek përplasjet midis tribuve apo fiseve primitive. Ajo që i dallon ushtritë e ditëve tona, prej ushtrive të kohëve të mëparshme, nuk është pra vullneti për të mbizotëruar në përplasje me çfarëdolloj çmimi, por varieteti teknologjik i mjeteve dhe metodave që udhëheqësit luftarakë kanë në dispozicion. Duke nisur që nga nëndetëset e deri tek satelitët transmetues, apo që nga thikat e xhepit e deri tek silurët ajrorë. Disa prej njësive dhe teknologjive të zhvilluara në kohën moderne, e që i trashëgojmë edhe sot, janë:

- Municionet
- Mburojat e blinduara
- Shërbimi i detyruar ushtarak
- Granatëhedhësit
- Inxhinierët e vendosjes dhe çmontimit të minave.
- Marina
- Aviacioni
- Pushkëtarët
- Njësitet speciale
- Ushtarët marinarë / Marinsat
- Rrjeti global i informacionit
- Superkompjuterat
- Lufta kozmike
- Avionët pa pilotë
- Lufta kibernetike etj.

Lufta e Parë Botërore nisi pas vrasjes së Arkidukës Franz Ferdinand, gjë që çoi në mobilizimin e Austrisë dhe Serbisë. Gjermania iu bashkua

Austrisë për të krijuar kështu Bllokun Qendror; Francezët, britanikët dhe rusët formuan Forcat Aleate. Pas betejës në Marne dhe “Garës në dete”, vijoi zinxhiri i betejave të përplasjes ballë për ballë duke e kyçur kështu luftën në një rrugë pa kthim. U zhvilluan disa operacione madhore prej gjermanëve në betejën e Verdunit dhe më pas disa operacione të britanikëve dhe francezëve në betejën e Somme-së. Në këto ngjarje, për herë të parë u përdorën tanket luftarakë dhe gazi klorinë. Pas hyrjes së Sh.B.A dhe B.S në luftë, gjermanët, dhe blloku qendror u mposhtën.

Lufta e Dytë Botërore e cila shpërtheu pas pushtimit gjerman të Polonisë duke e detyruar për rrjedhojë Francën dhe Anglinë që t’i deklaronte luftë Gjermanisë. Gjermania e mundi shpejtë Francën dhe Belgjikën, e ndihmuar më pas edhe prej Italisë. Më mbrapa gjermanët marshuan drejt lindjes duke sulmuar Bashkimin Sovjetik për të shtënë në dorë burimet sovjetike, por aksioni i tyre ngeci. Ndërkohë, Japonia, e cila kishte qenë në luftë me Kinën që prej 1937-ës, kishte ndërmarrë një sulm të befasishëm mbi portin e Pearl Harbour duke e nxitur Sh.B.A-në të bashkohej me forcat aleate. Në Europë, Aleatët hapën tre fronte luftarake: Në perëndim, pasi siguruan Normandinë; Në lindje, duke ndihmuar Bashkimin Sovjetik; dhe në jug, nëpër Itali. Gjermania eventualisht u dorëzua. Shpërthimi i bombave atomike në Hiroshima dhe Nagasaki çuan drejt dorëzimit të Japonisë, dhe mbylljes së Luftës së Dytë Botërore. Marrëdhëniet mes Aleatëve, shkuan drejt prishjes përgjatë kohës së Luftës së Ftohtë, duke arritur kulmin me Krizën e Raketave në Kubë në të njëjtën kohë me Luftën Sino-Indiane. Më pas erdhën përplasjet e nxehta të Luftës së Ftohtë si përshembull Lufta në Kore dhe Lufta në Vietnam.

Pas kësaj panorama të shkurtër kronologjike, le të ndalemi më specifikisht në katër raste konkrete të katër epokave të ndryshme që përfaqësojnë zhvillime të ndryshme të luftëbërjes, pra të formës së jashtme të luftës.

2.2. Lufta e Peleponezit: Një version i shkurtër, i një historie të gjatë.⁴

Herët në shekullin e pestë, Athina dhe Sparta ishin dy qytet – shtete aleate të cilat kishin mposhtur në luftë Perandorinë Perse 480 P.K . Sparta ishte një shtet i orientuar nga pronësia e tokës e i cili u fokusua vetëm tek çështjet e veta të brendshme pas fitores mbi persët; Athina ishte një shtet tregëtar i orientuar nga deti i cili pas luftës u orientua në çështjet e jashtme. Deri në mes të shekullit, Athina u rrit si perandori. Athina formoi Lidhjen Deliane, një aleancë e shteteve të Egjeut, me qëllim mbrojtjen e përbashkët kundër Persisë. Sparta, nga ana tjetër, mobilizoi fqinjët e vet në gadishullin pelepones, për të krijuar një aleancë tjetër mbrojtjeje. Shteteve që i qenë bashkuar me vullnet të lirë Athinës, në mënyrë që të ishin të mbrojtura ndaj Persëve, iu desh shumë shpejt që të nisnin të paguanin taksa. Për shkak të fuqisë në rritje të athinës si dhe rezistencës që i bënë të tjerët fuqizimit të kësaj perandorie, në vitin 461 P.K, rreth 20 vjet pasi grekët kishin mundur persët, shpërtheu një luftë. Në vitin 455 P.K, mbaroi Lufta e Parë e Peleponezit, dhe u pasua nga një traktat që premtonte paqe për 30 vjet. Kësisoj, Greqia përjetoi një periudhë të qetë, përpara se të vinte Lufta e Dytë e Peleponezit, ndoshta ajo më domethënësja.

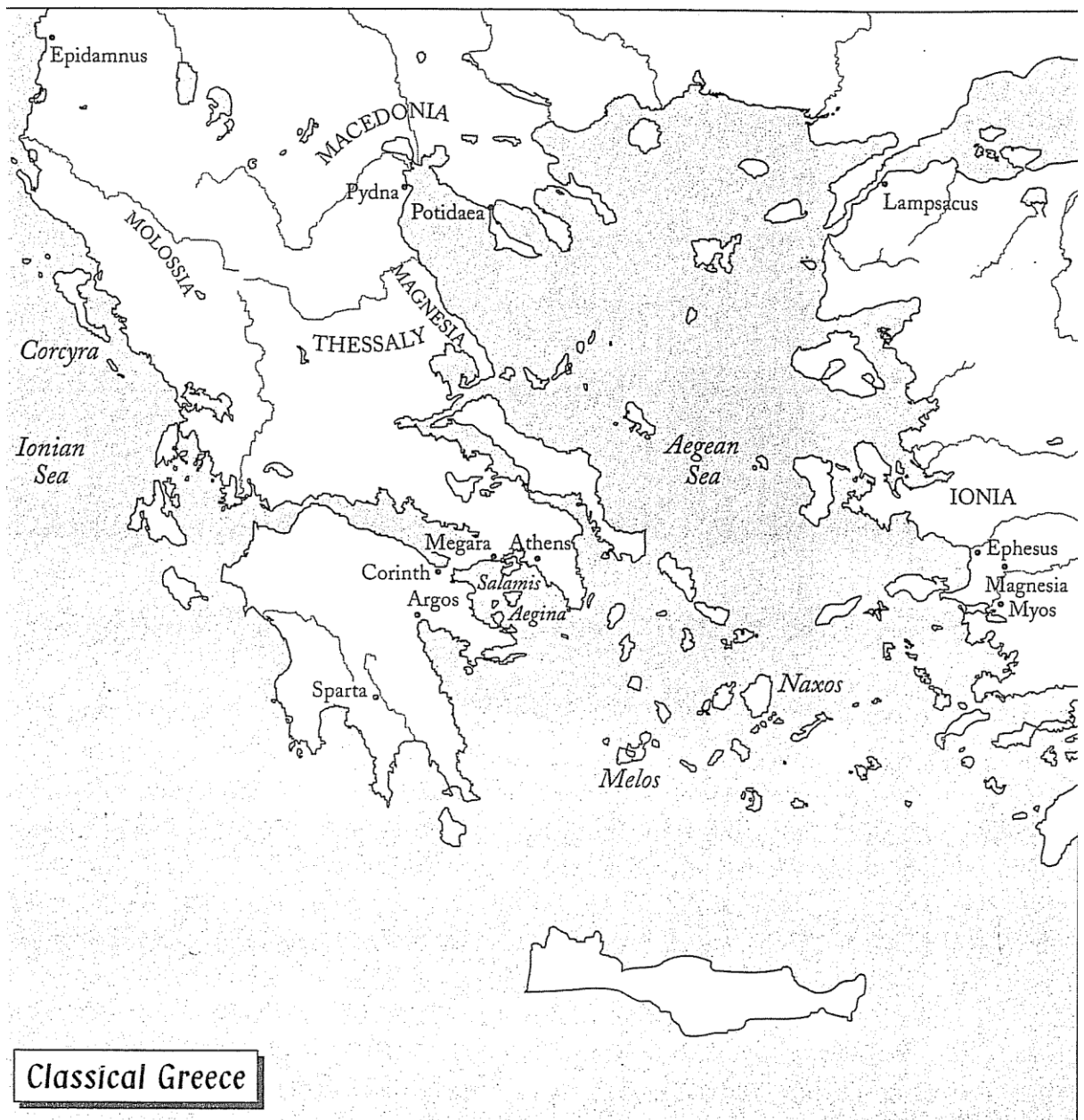
Në vitin 434 P.K, shpërtheu një luftë civile në qytet – shtetin periferik të Epidamnit. Si një guriçkë që shndërrohet në ortek, kjo ngjarje çoi në një sërë reaksionesh zinxhir që sollën edhe Luftën e Peleponezit. Në Epidamn demokratët luftuan kundër oligarkëve për mënyrën se si duhej qeverisur qyteti. Demokratët i bënë thirrje për ndihmë qytet – shtetit të Korkyrës, i cili kishte ndihmuar në vetë themelimin e Epidamnit. Mirëpo Korkyra refuzoi. Atëhere ata u kthyen për ndihmë nga Korintheta, dhe korinthasit vendosën që të ndihmonin. Kjo i inatosi Korkyrasit të cilët dërguan një flotë për ta ripushtuar Epidamnin, ish – koloninë e tyre. Përgjatë këtij procesi, korkyrasit e mundën flotën korinthiase. Korintheta menjëherë i shpalli luftë Korkyrës.

⁴ Kjo përmbledhje, më e dobishmja për rastin e këtij punimi, bashkë me hartën e Greqisë së Lashtë, është shkëputur nga vepra e Joseph Nye, Understanding International Conflicts: An introduction to theory and history, fq. 28 – 31. PDF Version.

Korkyra e cila sidoqoftë ia kishte frikën një sulmi të Korinthit, iu kthye për ndihmë Athinës. Si Korkyra, ashtu edhe Korinthi dërguan delegatë në Athinë.

Athinasit, pasi i dëgjuan që të dyja palët, ngecën në një dilemë. Ata nuk donin që ta shkelnin paktin që kishte tashmë një dekadë jetë, por nëse korinthiasit (që ishin shumë pranë peleponezasve) do ta pushtonin Korkyrën dhe do të shtinin në dorë flotën e tyre, atëhere balanca e fuqisë mes shteteve Greke, do të anonte në dëm të athinasve. Kështu, athinasit vendosën “të përfshiheshin pak”. Ata dërguan një mission me dhjetë anije për t’i trembur korinthiasit, por me urdhrin për të mos sulmuar përveçse nëse sulmoheshin të parët. Mirëpo deterrenca dështoi; Korinthiasit sulmuan, dhe kur korkyrasit po e humbnin betejën, anijet athinase u tërhoqën në brendësi më shumë nga ç’kishin ndërmend. Përfshirja e athinasve e zemëroi Korinthin, gjë që nga ana tjetër shqetësoi athinasit. Athinasit shqetësoheshin më së shumti se mos Korinthiasit do t’i paraqisnin këto problem para Potidaeas, e cila, edhe pse një aleate e Athinës, gjithmonë kishte patur lidhje të forta me Korinthin.

Sparta premtoi se do ta ndihmonte Korinthin nëse Athina sulmonte Potidaeas. Kur ndodhi një revolt e brendshme në Potidaea, Athina dërgoi trupa që ta shtypte revoltën. Në këtë pikë, në Spartë nisi një debat i madh. Athinasit i bënë thirrje Spartës të qendronte neutrale. Korinthiasit i alarmuan spartanët se duhet të futeshin në luftë, se përndryshe do të dështonin për ta kontrolluar fuqinë në rritje të athinasve. Megara, një tjetër qytet i rëndësishëm, ishte dakord me Korinthin pasi në kundërshtim me traktatin, athinasit e kishin penguar tregëtinë e megarasve. Sparta ishte në mëdyshje por spartanët votuan në favour të luftës pasi nëse fuqia e athinasve nuk kontrollohej atëhere Athina mund të kontrollonte të gjithë Greqinë. Sparta shkoi në luftë për të ruajtur balancën e fuqisë midis qytet – shteteve Greke. Athinasit e refuzuan ultimatumit e Spartës dhe lufta shpërtheu më 431-shin P.K. Ndërgjegjia e athinasve ishte prej madhështie perandorake, e mbushur me krenari dhe dinjitet për qytetin e tyre si dhe për sistemin e tyre shoqëror, dhe me optimizëm se ata do ta mbizotëronin luftën.

Faza e parë e kësaj lufte ngeli në një rrugë qorre. Pas dhjetë viteve u deklarua një armëpushim (421-shin P.K), por ky armëpushim ishte delikat dhe lufta shpërtheu sërish. Më 413 P.K, athinasit ndërmorrën një nismë shumë të rrezikshme. Dërgoi dy flota dhe këmbësori për të pushtuar Siçilinë, ishullin e madh të Italisë jugore, e cila kishte nën vete si koloni disa qytete greke, aleate të Spartës. Rezultati ishte i tmerrshëm për Athinasit. Në të njëjtën kohë Sparta përfitoi shumë para prej Persëve të cilët lumturoheshin vetëm nëse e shihnin Athinën të zhdëpur.

Pas disfatës në Siçili, Athina u përça. Në vitin 411 P.K , oligarkët i përmbysën demokratët, dhe 400 oligarkë provuan të sundonin Athinën. Këto ngjarje vërtetë nuk ishin fundi, por ama Athina nuk e mori veten më. Një fitore detare e Athinasve në vitin 410 P.K , u pasua prej një tjetër fitoreje detare spartane rreth 5 vite më vonë. Në vitin 404 P.K Athina u detyrua të kërkonte paqe. Sparta atëhere kërkoi që Athina t'i rrëzonte muret që e mbronin qytetin prej sulmeve ushtarake nga toka. Kështu, fuqia e Athinës u dobësua.

3.3. Beteja e Waterloo-së⁵

Beteja e Waterloo-së u luftua trembëdhjetë kilometra në jug të Brukselit mes francezëve, nën komandën e Napoleon Bonaparte, dhe ushtritë aleate urdhëruar nga Duka i Wellington-it nga Britania dhe Gjeneral Blucher nga Prusia. Humbja francezëve në Waterloo ishte një zvarrijte 23 vjeccare e luftës duke filluar me luftrat Revolucionare franceze në 1792 të cilat vazhduan me Luftrat e Napoleonit nga 1803.

Ishte një afat shkurtër njëmbëdhjetë muajsh kur Napoleoni u detyrua të heq dorë, dhe mërgoi në ishullin e Elbas. Mirëpo, mungesa e popullaritetit të Luigji XVIII dhe jostabiliteti ekonomik dhe social i Francës e motivuan atë të kthehet në Paris në mars 1815. Aleatët u shpejtuan të shpallnin luftë edhe një herë. Humbja përfundimtare e Napoleonit në Waterloo shënoi fundin e ofertës përfundimtare të perandorit për pushtet, të ashtuquajturat “ 100 Ditët”, dhe kapitullin e fundit në karrierën e tij të shquar. Fuqitë evropiane u takuan në Vjenë për të rivendosur bilancin territorial në Evropë kur erdhi lajmi i arratisjes së Napoleonit nga Elba më 1 mars 1815 dhe ri-hyrjen e tij në Paris më 20 mars. Fuqitë menjëherë ritheksuan deklaratën e tyre të luftës mbi Napoleonin dhe Koalicionin e 7-të ndërmjet Britanisë, Austrisë, Prusisë dhe Ruisë u formua më 25 mars. Ata filluan grumbullimin e trupave në gatishmëri për luftë, me qëllim për të sulmuar

⁵ http://www.bbc.co.uk/history/british/empire_seapower/battle_waterloo_01.shtml parw pwr herw tw fundit mw 7 korrik 2014.

përgjatë kufijve francezë dhe të marshojnë në Paris nga drejtime të ndryshme me forcë të mjaftueshme për të shtypur francezët. Me këtë rast, vetëm ushtritë e Wellington dhe Blucher kishin ardhur në Belgjikë. Austriakët dhe rusët erdhën pasi Napoleoni ishte mposhtur.

Ushtria aleate nën Dukën e Wellington-it ishte një koalicion i ushtarëve britanikë, holandeze, belgë dhe gjermanë. Napoleoni e përshkruan Britaninë si "më i fuqishëm dhe më i vazhdueshmi ... nga armiqtë e mi". Arthur Wellesley, Duka i Wellingtonit, asnjëherë nuk ishte rrahur nga francezët dhe kishte një reputacion si një gjeneral i talentuar në koalicion. Ai u bë i njohur në Indi dhe pastaj drejtoi me sukses fushatën e gadishujve të 1811 kur britanikët vajtën për të mbështetur Portugalinë dhe Spanjën kundër Napoleonit. Ai u bë një dukë në fund të asaj lufte dhe u emërua ambasador në gjykatë e rivendosur të Bourbon në 1814.

Gebhard Leberecht von Blucher ishte komandant i ushtrisë Prusiane. Ai ishte 72 vjeç në kohën e Betejës së Vatersloë-së dhe i vetmi njeri që ka mundur Napoleonin më shumë se një herë. Mosha dhe përvoja treguan se Blucher ishte më pak frikësuar nga Napoleonit se çdo komandant tjetër. Vetëbesimi dhe karriera e tij kishin një efekt pozitiv mbi ushtrinë e tij, duke ndihmuar në mbajtjen lartë të moralit mes të lartëve prusian.

Në mënyrë që të ndante Wellingtonin dhe trupat e Blucher-së, Napoleoni urdhëroi Marshall Nej për të përparuar në Quatre-Bra, një udhëkryq mes Brukselit dhe Charleroi dhe Nivelles dhe Namur. Trupat Aleate Holandeze-Belge nën drejtimin e princit William të Orange ishin pozicionuar tashmë rreth zonës dhe patën sukses në ndalimin e e sulmit francez deri sa mbërritën përforcimet. Ata vazhduan të mbajnë tokën e tyre, duke rezultuar në bllokimin e datës 16 qershor. Rezultati mund të ketë qenë një rastësi e kohës. Sikur Marshall Nej të sulmonte Quatre-Bra më parë rezultati mund të kishte qenë shumë më ndryshe, deri sa të arrinin përforcime, ushtria franceze ishte më e madhe në numër se aleatët dhe shanset e tyre për fitore ishin të mira. Në qoftë se aleatët do të ishin mundur, ata mund të qenë tërhequr plotësisht në vend se të rigrupoheshin në Mont St Jean, disa kilometra në

veri të Quatre-Bra. Wellington pranoi surprizën e drejtimit të sulmit francez; "Napoleoni më ka mashtruar mua", deklaroi ai.

Në Ligny, ushtria prusiane zunë fortesat e kopshte me mur, shtëpi guri dhe fermat dhe u rreshtuan në shpatin përpara Ligny Bruk me të drejtën për të ruajtur fshatrat e Shën Armand dhe Shën Armand Haye. Luftime të ashpra pasuan me viktima në të dy anët, por Prussianët ishin të detyruar për të kryer gjithnjë e më shumë trupa. Edhe pse francezët ishin fitues, ata nuk arritën të shkatërrojnë krejtësisht ushtrinë prusiane. Ata ishin në gjendje të tërhiqen, edhe pse me shumë të plagosur dhe të vdekur, në veri të Wavre (rreth 18 kilometra në lindje të Waterloo) Napoleoni kishte arritur qëllimin e tij të mbajtjes së dy ushtrive aleate larg por gabimisht besoi se Prussianët u mundën. Ai ishte i bindur se Wellington mund të ishte mundur. Wellington e përshkroi fitoren e tij si një 'afërsi e mallkuar fitimi'. Beteja u luftua nga afër dhe secila anë mund të kishte fituar, por gabime në komunikim, dhe gjykim, në fund, ccuan drejt humbjes.

Komunikimi është çelësi. Mënyra më e shpejtë për të komunikuar ishte duke dërguar mesazhe me kalorës, por kjo do të thoshte një vonesë në udhëzimet, dhe kishte një shans të lartë që ata të zbuloheshin dhe të mos arrinin kurrë. Duke pasur parasysh se numri i trupave të përfshirë dhe të distancave të përfshira, kjo kishte rezultate potencialisht fatale nëse komunikimi nuk ndodhte. Ney dështoi sulmin ndaj Quatre-Bra dhe po priste komunikim të mëtejshëm. Në mënyrë të ngjashme, d'Erlon's corps nuk panë veprim të vërtetë qoftë në Quatre-Bra qoftë në Ligny për shkak të konfuzionit të urdhrave. Napoleoni nuk kishte asnjë sistem në vend për të siguruar që urdhërat janë pranuar.

Humbja në betejën e Vaterlosë përfundoi mbretërimin njëqind ditësh të Napoleonit, ai u internua në ishullin e Shën Helenës ku dhe vdiq në 1821. Wellington luftoi betejën e tij të fundit në Waterloo dhe u bë një hero në të gjithë Evropën. Ai ishte komandant i Përgjithshëm gjatë pushtimit të Francës dhe mbështeti një marrëveshje jo-ndëshkimore paqeje. Ai organizoi kredi për të rivendosur financat franceze dhe këshilloi tërheqjen e trupave, pas tre vjetësh. Ai u kthye në shtëpi në vitin 1818 dhe u bë Kryeministër në 1828.

3.4. Zbarkimi i aleatëve në Normandi: (Operacioni OVERLORD)⁶.

Pavarësisht parashikimeve të pafavorshme të motit, gjenerali Eisenhower mori vendimin për të sulmuar më 6 qershor 1944. Në orën 2 të mëngjesit atë mëngjes, një divizion ajror britanik dhe dy amerikanë, u lëshuan prapa plazheve për të siguruar rrugët e daljes nga plazhet për forcat detare. Pas një bombardimi intensiv ajror dhe detar, valët e sulmit të trupave filluan të zbarkojnë në 0630. Më shumë se 5,000 anije dhe 4,000 varka të vogla zbarkuese arritë plazhet e Normandisë. Forcat britanike në krahun e majtë dhe forcat amerikane në të djathtin nuk e patën të vështirë avancimin por forcat amerikane në qendër (OMAHA Beach) u përballën me ofensivë të vendosur. Gjithsesi, në përfundim të ditës së parë, kontigjente të mëdha në të tre divizione të këmbësorisë britanike, një kanadez dhe tre divizione amerikane, plus tre divizione ajrore, kishin marrë terren në "fortesën" Europë të Hitlerit.

Plani strategjik i forcave Aleate pësoi modifikime të konsiderueshme në fillim të gushtit për të përfituar nga avantazhet e shpërthimit dhe nga parimi i manovrës. Kur gjermanët filluan kundërsulmin, me qëllim për të rivendosur një front të qëndrueshëm dhe për të ndërprerë avancimin e forcave amerikane drejt Bretonisë, ata i në mënyrë të paqëllimtë i ofruan Aleatëve një mundësi për t'i rrethuar ata. Forcat britanike në të majtë lëvizën drejt Falasë dhe trupat amerikane në të djathtë ndërmorën manovra rrethore të gjera drejt Argentanit, thuajse në gjysmë të rrugës mes St. Lo dhe Parisit. Të zënë në një xhep gjigand, gjermanët çliruan shumë trupa para se hendeku mes Argentanit dhe Falasës të mbyllej më 20 gusht, duke humbur më shumë se 70,000 trupa. Ndërkohë, Ushtria e Tretë e gjeneralit Patton po lëvizte në të në lindje duke kaluar lumin Senë dhe duke e eliminuar si një linjë mbrojtjeje gjermane, duke rrethuar dhe shkatërruar gjermanët që kishin shpëtuar nga

⁶ http://www.history.army.mil/html/reference/army_flag/ëë2_normandy.html parë për herë të fundit më 7 korrik 2014.

xhepi i Argentit dhe Falasës. Gjermanët humbët thuajse të dyja ushtritë në Normandi.

Gjenerali Eisenhower tashmë e kishte modifikuar planin e tij origjinal, duke e braktisur idenë e ndalimit në Senë dhe vendosi që të bënte një ndjekje të armikut drejt Gjermanisë. Për shkak se portet e Cherbourg-ut dhe Brest-it nuk ishin shumë larg në perëndim për të mbështetur lëvizjet e përshpejtuara, plani i tij i ri përfshinte pushtimin e pjesëve të Kanalit dhe veçanërisht Antwerp-in, postin më të mirë në Europë. Duke shfrytëzuar situatën e re, gjenerali Eisenhower tani përforcoi britanikët duke dërguar Ushtrinë e Parë Amerikane pranë Grupit 21 të Ushtrisë drejt Aachen në një lëvizje drejt Antwerp-it. Vetëm Ushtria e Tretë Amerikane vazhdoi në lindje në aksin tjetër në jug të Ardennes.

Cherbourg mbeti i vetmi port i madh që mbështese forcat aleate në veri të Francës dhe avancimet në lindje kishin qënë aq të shpejta sa shërbimi i mbështetjes thjesht nuk mund ta ndiqte. Lëvizja në lindje filloi të kërkonte një ndalim për shkak të mungesës së furnizimeve, sidomos karburant. Britanikët morën Le Havre dhe disa porte të Kanalit dhe në 4 shtator 1944 ata morën Antwerp-in, me portin e paprekur. Por Antwerp-i ende nuk mund të përdorej për të lehtësuar krizën logjistike që ishte gjithnjë e në rritje sepse gjermanët nuk i lejonin akses në det prej kontrollit të estuarit të Schelde. Ushtria e Nëntë Amerikane, e aktivizuar së fundmi (më udhëheqjen Toger Gjeneralit William H. Simpson) në Bretoni, mori Brest-in në shtator, por porti kishte qënë plotësisht i shkatërruar dhe në çdo rast, vendndodhja larg nga fronti i luftës pengonte dobinë në zgjidhjen e problemeve logjistike.

3.5. Operacioni TET në Vietnam⁷

Përfshirja e Shteteve të Bashkuara të Amerikës në Luftën e Vitnamit: Operacioni Tet, 1968. Në fund të janarit 1968, gjatë pushimeve të vitit të ri hënor (ose "Tet"), forcat e Vitnamit Verior dhe forcat e Viet Kongut filluan një

⁷ <https://history.state.gov/milestones/1961-1968/tet> Parë për herë të fundit më 7 korrik 2014.

sulm të koordinuar kundër një numri shënjestrash në Vietnamin e Jugut. Ushtritë amerikane dhe vietnameze pësuan humbje të rënda par se përfundimisht të zmbropsnin sulmin komunist. Operacioni Tet luajti një rol të rëndësishëm në dobësimin e suportit të transportit publik amerikan për luftën e Vietnamit. Ho Chi Minh dhe liderët në Hanoi planifikuan Operacionin Tet me shpresën që do të arrinin një fitore përfundimtare që do t'i jepte fund konfliktit shkatërrues që ka inatosur liderët e ushtrisë të të dy anëve.

Një sulm i suksesshëm në qytetet kryesore do të shërbente për të ndaluar rritjen e sulmeve të vazhdueshme guerrile dhe bombardimet në veri. Hanoi zgjodhi pushimet gjatë Tet për të sulmuar sepse tradicionalisht ka qënë një kohë armëpushimi dhe sepse vietnamezët udhëtonin për të kaluar pushimet me të afërm të tyre, gjë që mbulonte lëvizjet e NLF-së (National Liberation Front) të Vietnamit Jugor që mbështesnin forcat komuniste. Faza e parë e sulmit filloi në 30 dhe 31 janar kur forcat e NLF në mënyrë simultane sulmuan një numër shënjestrash, shumica zona të populluara dhe vende me prezencë të lartë të trupave amerikane. Sulmet në qytete të mëdha si Huế dhe Saigon patën një impakt të fortë psikologjik dhe treguan se trupat e NLF nuk ishin aq të dobëta sa kishte deklaruar më parë administrata Johnson. NLF arriti madje edhe të kalonte muret e jashtme të ambasadës amerikane në Saigon. Edhe pse faza e parë e ofensivës u bë më e famshmjja, një fazë e dytë kishte sulme simultane në qytete të vogla dhe qyteza në 4 maj e që zgjati deri në qershor. Një fazë e tretë filloi në gusht dhe zgjati gjashtë javë. Në muajt në vijim, forcat amerikane dhe të Vietnamit të Jugut rimorën qytetet që NLF kishte siguruar gjatë kursit të ofensivës por ata përdorën armatime të rënda dhe procesi rezultoi në shumë viktima civile.

Në përfundim të ofensivës TET, të dyja palët kishin pësuar humbje dhe të dyja palët pretendonin se kishin fituar. Reagimi ushtarak i Shteteve të Bashkuara dhe të Vietnamit të Jugut puthuajse i eliminoi tërë forcat e NLF-së dhe rimorri territorin e humbur. Në të njëjtën kohë, ofensiva TET dobësoi suportin vendas për administratën Johnson pasi raportimi i vrullshëm i mediave amerikane i bëri të qartë publikut amerikan se një fitore e përgjithshme në Vietnam nuk ishte e afërt. Pasojat e TET sollën diskutime

publike mbi tërheqje, por jo përpara se disa gjeneralë të Shteteve të Bashkuara të kërkonin disa trupa shtesë për një “operacion të përsheptuar paqeje”. Duke besuar se SHBA ishin në një pozitë për të mposhtur Veriun, këta liderë ushtarakë kërkuan të nxisnin një ofensivë nga ana e SHBA dhe Vietnamit të Jugut. Mirëpo Johnsoni dhe të tjerët, e kuptuan ndryshe këtë situatë. Johnsoni deklaroi se bombardimi i Vietnamit të Veriut do të pushonte përpara paraleles së 20 dhe vuri një limit mbi turpat amerikane në Vietnamin e Jugut. Johnsoni gjithashtu u përpoq të vendoste disa parametra për bisedime paqeje, por do të duheshin edhe disa vite përpara se këto të realizoheshin. Në Shtetet e Bashkuara protestat mbi përfshirjen e vazhduar të Shteteve të Bashkuara në Vietnam, u shtuan. Më 31 Mars 1968, Johnson-i deklaroi se nuk do të kërkonte një mandat të dytë si president. Detyra për të gjetur një rrugë jashtë Vietnamit i ngelej presidentit të ardhshëm të ShBA, Richard Nixon.

Kapitulli IV: Analizw Krahasimore e konceptit tw luftws.

Sun Tzu dhe Clausewitz njihen që të dy si mendimtarët më të rëndësishëm të luftës dhe luftëbërjes. Përtej faktit që Clausewitz shkroi rreth 200 vite më parë, dhe Sun Tzu, më shumë se 2000 vite më parë, mendimet e tyre mbeten të një rëndësie parësore. Ky punim do të mbyllet duke argumentuar pikërisht vlerën dhe rëndësinë e këtyre mendimtarëve të cilët i mëshojnë plotësisht rëndësisë së njohjes së thelbit të luftës dhe kombinimit me metodat e secilës epoke kohore.

4.1. Sun Tzu: Lufta është si uji.

Kur kërkojmë një përkufizim të detajuar të natyrës së luftës, te *Arti i Luftës* i Sun Tzu-së, nuk merr një përgjigje të lehtë si te vepra *Mbi Luftën* e Clausewitz. Megjithatë, të dy mendimtarët me gjithë hendekun e madh në kulturë, kohë dhe qasjet e tyre metodologjike ndaj subjektit, arrijnë konkluzione të ngjashme. Titulli, *Arti i luftës*, sugjeron se Sun Tzu pranon se lufta i nënshtrohet pjesërisht fatit dhe shansit; Prandaj, Sun Tzu gjithashtu thekson rëndësinë e intuitës së liderit ushtarak për t'iu përshtatur rrethanave të paparashikuara (Handel, 2005:22) Përveç kësaj, theksimi nga ana e Sun Tzu-së së natyrës së ndryshueshme të luftës është reflektuar në citimin e mëposhtme: "Dhe, ashtu si uji që nuk ka formë të vazhdueshme, nuk ka në luftë kushte të qëndrueshme" (Sun Tzu, 1986:22). Kjo deklaratë është e kombinuar me disa metafora poetike për të nxjerrë në pah kompleksitetin e luftës:

"Notat muzikore janë vetëm pesë në numër, por meloditë e tyre janë aq të shumta sa nuk mund t'i dëgjojmë të gjitha. Ngjyrat themelore janë vetëm pesë në numër, por kombinimet e tyre janë aq të pafund sa nuk mund t'i parashikojmë të gjitha. Shijet janë vetëm pesë në numër, por kombinimet e tyre janë aq të ndryshme sa që nuk mund t'i shijojmë të gjitha. Në betejë ka vetëm forcat normale dhe të jashtëzakonshme, por kombinimet e tyre janë të pafund; askush nuk mund t'i kuptojë të gjitha. Sepse këto dy forca janë

reciprokisht riprodhuese; ndërveprimi i tyre aq i pafund si ajo e unazave të ndërlihdhura. Kush mund të përcaktojë se ku mbaron njëra dhe fillon tjetra?"(Sun Tzu, 1986:17). Ky citat tregon qartë se Sun Tzu, ashtu si Clausewitz, pranon kompleksitetin e pandarë e luftës. Për Sun Tzu, kompleksiteti në konflikt rrjedh nga bashkëveprimi me kundërshtarin dhe për këtë arsye është e ngjashme me elementin e dytë trinitar Clausewitz-së, i cili thotë se kompleksiteti i luftës është i bazuar në kushtet fizike në të cilat strategjitë dhe taktikat e kundërshtarëve bashkë-evoluojnë :

"Ajo që varet nga mua, unë mund ta bëjë; ajo që varet nga armiku nuk mund të jetë e sigurt. Për këtë arsye ajo është thënë që mund të dimë se si të fitojmë, por kjo s'do të thotë që do të fitojmë domosdoshmërisht (Sun Tzu, 1986:15). Duke theksuar paparashikueshmërinë e luftës, Sun Tzu ndërton një sistem të kaosit, në kuptimin modern shkencor, i cili korrespondon me kompleksitetin e luftës bashkëkohore, dhe që gjithashtu reflektohet edhe në konceptin Clausewitz të luftës.

Një ndryshim i dukshëm në mes të dy mendimtarëve është se Clausewitz ka tendencë të fokusohet më shumë në nivelet "më të ulëta" taktike të luftës, ndërsa Sun Tzu përfshin gjithashtu nivelet "më të larta " strategjike të luftës në teorinë e tij (Handel, 2005:24). Për këtë arsye, ndryshimet kryesore midis Clausewitz dhe Sun Tzu nuk janë të ngulitura në përkufizime, por në nivelin e tyre të analizës. Një tjetër ndryshim mes Clausewitz dhe Sun Tzu është vlerësimi që i bëjnë informacionit dhe mashtrimit. Ndërkohë që Sun Tzu e mendon si elementin më i rëndësishëm në luftë, duke e bërë edhe temë dominuese në *Arti i Luftës*, Clausewitz, pavarësisht se e kupton nevojën taktike, nuk i konsideron ato të një rëndësie qendrore, dhe hodh poshtë rëndësinë e arritjes së mashtrimit ose befasisë në një nivel strategjik (Handel, 2005:168-172). Tani do të shtjellojmë këto dy dallime dhe do të paraqitet rëndësia e tyre në kuptuaimin e luftës bashkëkohore.

4.2. Lufta është më shumë sesa një kameleon.

Në vitet e fundit, mendimi Clausewitzian shpesh është hedhur poshtë si i vjetëruar, sepse fokusi i Clausewitz në aktorët shtetërorë si pjesëmarrësit kryesorë në luftërat nuk korrespondon me zhvillimet bashkëkohore. Kjo ka qenë kritika kryesore që i bëri Mary Kaldor, që argumenton se, për shkak të faktit se aktorët jo-shtetëror (Zotërit e luftërave, trafikantët e drogës, terroristët) janë tani ndikimi kryesor në atë që Kaldor përshkruan si "Luftërat e Reja", i ashtuquajti përkufizimi i Clausewitz mbi luftën i si një mjet që shtetet të arrijnë qëllime politike nuk përkon me natyrën e ndryshueshme të luftës (Kaldor, 2003:15.) Një kritik i shquar ka qenë Martin van Creveld, i cili thotë se dominimi i konflikteve me intensitet të ulët ka bërë që mendimi i Clausewitzit të bëhet i parëndësishëm (Creveld, 2004:88). Megjithatë, këta kritik kanë zgjedhur të thjeshtëzojnë përkufizimin e Clausewitz mbi luftën. Me përcaktimin e luftës më shumë se një kameleon (Clausewitz, 2007:30). Clausewitz pranon se paraqitja e luftës gjithmonë e më shumë ndryshon në përputhje me rrethanat. "Sipas Clausewitz, një përkufizim esencialist i luftës nuk është i mundur. Lufta duhet të përcaktohet në lidhje me kushtet politike, ekonomike dhe kulturore. Në varësi të aktorëve të përfshirë dhe qëllimeve të ndjekura, lloji i dhunës së ushtruar do të variojë.

Megjithatë, siç u përmend më lart, Clausewitz e përcakton luftën më shumë si një kameleon, i cili thjesht ndryshon pamjen e saj si në varësi të mjedisit. Kjo tregon se Clausewitz e mbështet argumentin se madje edhe tendencat e zakonshme e brendshme të luftës (të cilët ai i përshkruan si një trinitet të mrekullueshëm) mund të ndryshojnë në proporcion. Kjo bëhet jashtëzakonisht e qartë kur shikon përkufizimin e luftës së Clausewitz:

"Lufta jo vetëm që është një kameleon i vërtetë, sepse ajo lehtësisht ndryshon natyrën e saj në çdo rast konkret, por përbën gjithashtu në paraqitjen e tij të përgjithshme me tendencat e saj të brendshme, një trinitet të mrekullueshëm" (Clausewitz, 2007:30).

4.3. Prej çfarë përbëhet Triniteti i Clausewitzit.

"Dhunë, urrejtje dhe armiqësi, të cilat duhet të konsiderohen si një forcë të verbër natyrore; loja e rastësisë dhe probabilitetit, brenda të cilit shpirti krijues është i lirë për të lëvizur; dhe element i saj i varësisë, si një instrument i politikës, e bën atë object të pastër të arsyes (Clausewitz, 2007:30).

Clausewitz vazhdon me: "I pari nga këto tri aspekte ka të bëjë më shumë me njerëzit; e dyta, më shumë me komandantin dhe ushtrinë e tij; i treti, më shumë se qeverinë (Clausewitz, 2007:30). Thelbi i trinitetit Clausewitzian vjen nga fakti se marrëdhëniet e këtyre tre elementeve janë gjithmonë të ndryshueshme dhe të paqëndrueshme. Kjo është arsyeja pse Clausewitz e quan atë një trinitet të mrekullueshëm. Clausewitz shkruan, "detyra ... është të mbahet teoria jonë të lundrojë midis këtyre tri tendencave" Fjala "lundruet" përfshin në mënyrë të qartë dinamizmin. Përveç kësaj, tre elementet gjithashtu korrespondojnë në mënyrë dinamike me popullsinë, ushtarinë, dhe qeverinë.

Pas vendimit për t'u angazhuar në luftë është marrë, elementi i dytë, loja e rastësisë dhe probabilitetit, ndërton kornizën analitike të sjelljes taktike të luftës. Loja e fatit vjen nga bota fizike (male, rrugëve, automjeteve, armëve, demografike, teknologjisë dhe ekonomisë etj) dhe i personaliteteve, aftësitë, shpresës, ëndrrave, planeve dhe vullneteve të aktorëve të përfshirë në konflikt, në të cilën planet dhe veprimet e aktorit do të bashkë-evoluojnë. Për këtë arsye, elementi i dytë është menduar për të përfaqësuar realitetin konkret dhe kompleksin empirik të luftës. Elementi i tretë është lufta si instrument i politikës dhe për këtë arsye një vazhdimësi e politikës. Ky element i tretë i trinitetit Clausewitzian, në veçanti, shpesh është kritikuar si i vjetruar, pasi ajo nuk mund të aplikohet në luftërat me objektiva ekonomikë.

Megjithatë, kjo thjesht varet në mënyrë se si percaktohet politika. Nëse dikush aplikon një përkufizim të ngushtë të politikës si art i qeverisjes, se padyshim koncepti i Clausewitz do të ishte i papërshtatshëm për luftërat që përfshijnë aktorë jo-shtetërorë. Megjithatë, kjo do të ishte gabim. Politika duhet të përkufizohet më tepër si një "proces i ndryshueshëm me anë të të cilit pushteti shpërndahet në shoqëri". Duke përfshirë edhe aktorët shtetërorë

dhe jo-shtetërorë. Kjo nuk mund të korrespondoj me horizontin Clausewitzian të përvojës politike, por që mund t'i atribuohet rrethanave të kohës së tij, ku politika u barazohet thjesht me artin e qeverisjes.

Me trinitë lundruese, Clausewitz ndërton një koncept të luftës që pasqyron paparashikueshmërinë e natyrshme dhe kompleksitetin e luftës, dhe e cila mund të përdoret gjithashtu për të analizuar luftën bashkëkohore. Të gjitha në të gjitha, natyra e luftës, megjithë ndryshimet në lidhje me aktorët dhe objektivat, mund ende të konceptohet në mënyrë adekuate duke përdorur qasjen trinitare të Clausewitz-it.

Kapitulli V : Përfundime

Ky punim ka treguar se si Clausewitz dhe Sun Tzu mbeten të rëndësishëm për të kuptuar luftën deri edhe tek konfliktet bashkëkohore. Kjo për të vërtetuar se thelbi i luftës mbetet i njejtë përtej zhvillimeve teknologjike dhe industriale. Shkrimet e Clausewitz, të ofrojnë një kornizë analitike edhe për të kuptuar madje luftrat moderne guerile. Një dobësi e lehtë e të menduarit Clausewitzian është mbitheksimi i taktikës dhe neglizhenca e niveleve strategjike të luftës.

Në lidhje me këtë pikë, qasja më e gjerë që ofron Sun Tzu-së mbi luftën korrespondon me rëndësinë e vazhdueshme të dimensioneve strategjike në këtë aspekt. Përveç kësaj, mendimet e Sun Tzu-së mbi zbulimin/spinazhin janë të dobishme për të llogaritur vështirësitë me të cilat shtetet përballen kur angazhohen në luftëra asimetrike. Megjithatë, Sun Tzu nuk ofron mundësi të shumta për konceptimin e luftës. Kjo është forca e të menduarit analitik shumë e Clausewitz në veprën *Mbi luftën*.

Përkufizimi i gjithkohshëm dhe universal i Clausewitz mbi luftën si më shumë se një kameleon, e kombinuar me tij konceptin “lundruer” të Trinitetit, të ndihmon për të shpjeguar dinamikën e të gjitha llojeve të luftërave bashkëkohore. Si rezultat, si Clausewitz-i ashtu edhe Sun Tzu-ja arrijnë të kapërcejnë kufizimet e horizontit të përvojës, të imponuara nga rrethanat politike dhe teknologjike të kohës së tyre. Kështu, si Sun Tzu-ja që shkroi mbi 2000 vite më parë mbi letra bamboje, ashtu edhe Clausewitz-i që shkroi nën tymin e barutit, vetëm 200 vjet më parë, duket se përplotësojnë njëri – tjetrin.

Teksa përshkruajnë thelbin e luftës, që të dy bëjnë analiza të hollësishme rreth frymës së saj. I pari i fokusuar më shumë tek prakticiteti që të sjell strategjia dhe i dyti i fokusuar më shumë tek aspekti qenësor i luftës. Që të dy gjithsesi, mbajnë parasysh se asgjë jashtë synimit të fitores nuk ka vlerë reale për luftën.

Bibliografia:

- Anderson Benedict, *Komunitete Imagjinare*, Dy lindje dy perëndime. Tiranë Shqipëri, 2013
- Bull Hedley, *The anarchical society*.
- Cantrell, Robert L, 2003. *Understanding Sun Tzu on the Art of War*. Center For Advantage
- Clausewitz Carl, *Carl von Clausewitz – On War. Translated by Michael Howard and Peter Paret*. Oxford, Oxford University Press. 2007.
- Creasy, Edward Shepherd, 1851. *The fifteen decisive battles of the world*.
- Handel, Michael. 2005. *Masters of War – Classical Strategic Thought*. London, Taylor and Francis
- Hobbes, Thomas, *Leviathan*, kapitulli 13.
- Mearsheimer John J., *The false promise of the international institutions*.
- Michael Howard, 'The relevance of traditional strategy', in *The Causes of Wars* (London, 1983)
- Peters Ralph. *New Glory: Expanding America's Supremacy*, fq. 302005.
- Strachan, Hew, 2006. *The Changing Character of War*. A Europaeum lecture delivered at the Graduate Institute of International Relations, Geneva.
- Tucker, Spencer. 2011. *Battles That Changed History: an Encyclopedia of World Conflict*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.
- Van Creveld, Martin. 2004. *The Future of War*. München: Gerling Akademie Verlag GmbH
- Zapotoczny, Walter S, *The Art of War by Sun Tzu Book Review*.
- Zu, Sun, 1968. *The Art of War*.

